



Diana Minumets
Advokaadibüroo Widen
diana.minumets@widen.legal

Teie 22.08.2024
Meie 06.09.2024 nr 12.2-1/3715-2

Järelevalvemenetluse alustamata jätmine

Austatud vandeadvokaat

Edastasite ühispakkujate Enefit AS ja AS Eesti Energia esindajana 22.09.2024 Rahandusministeeriumile järelevalveteate, milles juhtisite tähelepanu riigihangete seaduse (RHS) nõuete rikkumistele AS Tallinna Vesi poolt dünaamilise hankesüsteemi „Elektrienergia ostmise“ (viitenumber 269729) alusel läbiviidavas riigihanke menetluses „Taastuva elektrienergia fikseeritud hinnaga (pakett II)“ (viitenumber 282933) (edaspidi ka riigihange).

Järelevalveteates märgite kokkuvõtvalt, et hankija on rikkunud riigihanke läbiviimisel RHS § 35 lg 4, § 117 lg 1, § 118 lg-d 1 ja 2, § 119 ning § 120 lg 1: hankija on hinnanud pakkumusi vastuolus hindamise kriteeriumidega, käsitlenud ühe pakkumuse erinevaid näitajaid (3 erinevat perioodi) iseseisvate pakkumustena ning pannud selliselt ühe ja sama pakkumuse erinevad näitajad/variandid omavahel võistleva olukorras, kus alternatiivsete lahenduste esitamine lubatav ei olnud. Ühispakkujate hinnangul ei võimalda hankija RHS rikkumised õiguspäraselt riigihankega lõpuni minna ega hankelepingle sõlmida, kuna erinevalt hankija (eelduslikust) kavatsusest ei ole ta alternatiivsete lahendustega pakkumuste/pakkumuse variantide esitamist riigihankes lubanud ega ka nende esitamiseks vajalikke tingimusi kehtestanud (RHS § 77 lg 4 p 3). Täiendavalt selgitate, et kuna riigihankes ei ole alternatiivsete lahenduste esitamist võimaldatud, sai hankija RHS § 117 lg 1 kohaselt hinnata ning hindamispunkte omistada vaid kummagi pakkuja pakkumusele (tervikuna) – st kumbki pakkumus oleks pidanud saama ühe punktiskoori, mis omavahel eduka pakkumuse väljaselgitamiseks võistlevad. Seepärast ei saanud hankija tunnistada edukaks mistahes pakkumuse variandi (ühispakkujate poolt justkui „perioodi 3 kohta esitatud pakkumuse“ või seejärel perioodi 2 kohta esitatud pakkumuse), vaid üksnes Elektrumi või ühispakkujate poolt

esitatud pakkumuse tervikuna, sõltuvalt sellest, kumb pakkumus on riigihankes kehtestatud hindamiskriteeriumide kohaselt majanduslikult soodsam. Kuna alternatiivsete lahenduste esitamine ega hindamine lubatav ei olnud, ei ole ka võimalik sellise pakkujate poolt pakkumuses toodud mistahes alternatiivi alusel õiguspäraselt hankepingut sõlmida. Seetõttu palusite Rahandusministeeriumil alustada järelevalve menetlust ning teha RHS § 208 lg 1 alusel ettekirjutus riigihanke kehtetuks tunnistamiseks.

Rahandusministeeriumi pädevus ja volitused riigihangete üle järelevalve teostamisel on sätestatud RHS-i 9. ptk-s. RHS § 180 p-st 6 ja § 203 lg-st 1 tulenevalt teostab Rahandusministeerium avalikes huvides riiklikku ning haldusjärelevalvet RHS-i ja selle alusel kehtestatud õigusaktide täitmise üle. RHS § 203 lg 3 kohaselt kontrollitakse järelevalvemenetluses hankija tegevuse õiguspärasust. Järelevalvemenetlust ei tehta hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimiseks ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamiseks.

Riigikohus on sedastanud, et haldusorgan peab avaliku võimu teostamisel lähtuma seaduslikkuse põhimõttest (PS § 3 lg 1). Avalik võim on õigustatud tegutsema üksnes siis, kui seadus annab selleks selge pädevuse ja volituse. Seetõttu võib avaliku võimu poolne sekkumine toimuda ainult seadusega kindlaks määratud tingimustel, korras ja ulatuses.¹ RHS § 205 lg 1 p 1 sätestab, et Rahandusministeerium võib järelevalvemenetluse alustada põhjendatud kahtluse korral RHS §-s 207 sätestatud järelevalveteate põhjal või mõnel muul ajendil, kui on küllaldaselt andmeid, mis viitavad käesoleva seaduse rikkumisele, ja puuduvad RHS § 206 lg-s 1 nimetatud asjaolud. RHS § 206 lg 1 sätestab järelevalvemenetluse alustamist välistavad asjaolud, millisel juhul järelevalvemenetlust ei alustata või alustatud järelevalvemenetlus lõpetatakse. Tulenevalt RHS § 206 lg 1 p-st 4 ei alustata järelevalvemenetlust, kui riigihanke menetlus on lõppenud.

Rahandusministeeriumi andmetel on hankija dünaamilise hankesüsteemi (viitenumbri 269729) seotud hankes (viitenumbri 282933) vormistanud 26.08.2024 otsuse kõigi pakkumuste tagasilükkamise kohta, kuna kõigi pakkumuse maksumused ületavad hankepingu eeldatavat maksumust. Riigihangete registris avaldatud andmetest nähtub, et pakkumuste tagasilükkamise otsus on 26.08.2024 tehtud teatavaks kõigile asjaomastele pakkujatele vastavalt RHS § 47 lg 1 p-le 5. Järelikult on dünaamilise hankesüsteemi alusel läbiviidud riigihange (viitenumbri 282933) RHS § 73 lg 3 p 2 alusel lõppenud.

Eeltoodust tulenevalt puudub Rahandusministeeriumil praegusel juhul järelevalvemenetluse läbiviimiseks seaduslik alus, kuna esineb eespool selgitatud imperatiivne järelevalvemenetlust välistav asjaolu (RHS § 206 lg 1 p 4).

Lähtudes eeltoodust ning arvestades, et riigihange viitenumbri 282933 on RHS § 73 lg 3 p 2 alusel lõppenud, teatame, et Rahandusministeerium ei alusta RHS § 205 lg 1 p 1 ja § 206 lg 1 p 4 alusel järelevalvemenetlust.

Vaatamata järelevalvemenetluse alustamata jätmisele, täname Teid pöördumise eest ning arvestame sellega riskianalüüside ja plaanilise järelkontrolli tööplaanide koostamisel.

Täiendavate küsimustega palume pöörduda riigihangete ja riigiabi osakonna juristi Kertu Kuiv'a poole (tel: 5885 1395, e-post: kertu.kuiv@fin.ee).

¹ Vt RKHKo nr 3-3-1-41-00, p 4; RKHKo nr 3-3-1-43-12, p 19.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu
riigihangete valdkonna juht

Kertu Kuiv 5885 1394
Kertu.Kuiv@fin.ee